

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

OBS! Nästa häfte utkommer under Augusti månad!

1905

Ny följd * VIII årg.

Häft. 11

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

Junidagarna 1905.

SOPHIE ESSELDE-ADLERSPARRE, Tioårsdagen af hennes bortgång.

NAIMA SAHLBOM, Bland tyska kvinliga studenter.

—A—N, Tant Thilda.

En internationell sammanslutning af det intellektuella arbetets kvinnor.

Litteratur för sommaren: G. A., Eget hem, de ogifta kvinnornas egna-

hemsfråga af FRANCES WACHTMEISTER. — Om koloniträdgårdar af

ANNA LINDHAGEN. — Stadsbonds täppa af SIGRID HÅRD AF SEGERSTAD.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

Stockholm, Aftonbladets tryckeri, 1905.

Kjellbom'ska Skolan

Enastående

med hänsyn till sina egenskaper att verka direkt välgörande på den mänskliga organismen, såsom fördelande vid blodstockningar, lindrande vid fall af värk, sveda m. m. samt på samma gång vara det kraftigaste antiseptiska medel till att hålla sår rena och friska och häfva en mängd hår- och hudsjukdomar vinner **SALUBRIN** för **hvar** år **allt större användning** till behandling af **yttre skador, lindrande af värk och hosta**, såsom **munvatten, till hudens och hårets vård** m. m. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos **GEIJER & C:o, Stockholm.**

Nya Hushållsskolan.

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

Obs! Särskild matsal för fruntimmer.

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m.** Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

5 Regeringsgatan 5.

STUDENTER, afven kvinliga, som önska inträde på apotekarebanan, erhålla anvisningar till elevplatser, om de hänvända sig till Farmaceutiska fören. platsbyrå, Sthlm.

G. 10140.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå, 25 Tunnelgatan. — Allm. Tel. 82 11. Riks Tel. 68 98.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

==== Allt arbete utföres noggrannt och af bästa material. ====

Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. Gust. Pettersson,
52 Drottninggatan 52.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå 54 Drottninggatan mottagas anmälningar till inträde i Förbundets

Sjuk-kassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delägare i densamma.

Aug. Magnusson

44, 46 & 48 Vesterlånggatan 44, 46 & 48

31 & 33 Stora Nygatan 31 & 33

(ingång endast från Vesterlånggatan)

STOCKHOLM

Min nya Afdelning

för

Hvita varor

erbjuder odisputabelt största urval af:

Duktyger, Handdukar, Linnelärfter

och alla slags **Hvita Väfnader.**

Almedals, Norrköpings (Tuppen) och

Gamlestadens samtliga **Väfnader**

ständigt på lager till *fabrikpris*.

Då helt stycke tages lämnas *extra rabatt*.

All slags Linnesömnad och Märkning

utföres *omsorgsfullt* å egna Atelierer.

För Utstyrlar ovilkorligen bäst och billigast.

Solida varor. Största urval.

Billigaste priser.

Aug. Magnusson,

STOCKHOLM.

Junidagarna 1905.

Enhvar af vårt folk, man som kvinna, hög som låg, måste under dessa strålande junidagar erfara de politiska förhållandenas tryck som en personlig sorg, hvilken liksom undanskymt himmelens blå och sommarens fägring och lagt på sinnet en tyngd man icke kan skaka ifrån sig.

Upptagen af sina större eller mindre angelägenheter, som människan gärna är, vare sig hon lefver enbart för sina privatintressen eller för den samhällssak eller »fråga» hon kallar sin liffsuppgift, blir för henne i tider som de närvarande, då fosterlandets ära, väl och framtid stå på spel, allt annat vid jämförelse därmed litet och oväsentligt. Att Sveriges kvinnor känna det så, känna tidens oerhörda allvar ej mindre än Sveriges män, får icke betviflas. Ord väga visserligen ej stort i tider, då det i främsta rummet kräfvades handling, men vi anse det likväl som en bjudande plikt att, frångående denna tidskrifts häfdvunna praxis att ej beröra dagens politiska strider, för så vidt de ej speciellt angå vårt kön, här uttala hur intensivt vi äro med, en försäkran hvori vi tro oss ha rätt innesluta den största delen af våra landsmaninnor.

Det har i dessa dagar mycket ordats om behovet af en nationell väckelse och hårda ord ha i detta sammanhang fällts om de faktorer inom vår nation, på hvilka man velat kasta ansvaret för så väl den politiska situationen som för mycket annat som inom samhället tarfvar att reformeras.

I talet om en väckelse måste ju hvarje tänkande fosterlandsvän af själ och hjärta instämman, men då det gäller påbördandet af ansvar, hvilken har rätt att ställa sig själf fri? Bli icke dessa dagars erfarenheter, då vi fått upplefva huru brodersband brutalt sönderslitits, hvilka under nära ett sekel förenat oss med ett närbesläktadt folk, dubbelt bittra, emedan hvar och en inför det skedda måste gå till sig själf med frågan: »Hur har jag värnat mitt fosterland?»

Att vi, kvinnor, ännu icke nått den af många af oss högt trådade ern att få lägga ett ord med i rikets viktigaste angelägenheter, har här föga att betyda. Med eller utan rösträtt i det allmänna äro vi alla medansvariga i skapandet af vårt lands öde. På oss, den ena — och till numerären största — hälften af nationen, hvilat ett ej mindre ansvar än på det fåtal män, som i dessa allvarstunga tider pålagts statsmannens och folkrepresentantens svåra plikter: ansvaret för att icke vår nationlitetskänsla fördunstar eller förfuskas, ansvaret för att vi icke stå likgiltiga och oförstående gent emot tidens mäktigaste rörelser, ansvaret för tonen, hållningen, den moraliska ståndpunkten i våra hem och bland ungdomen, ansvaret för den stora skara skyddslösa och hjälpbehövande, hvilka vi, lyckligare lottade kvinnor, med eller utan offentligt bemyndigande, fått på vår del att värna, och ej minst ansvaret för att hvar och en med trohet och pliktmedvetenhet tager upp den stora eller lilla uppgift som enskildt blifvit en förelagd. Då ansvarskänslan sålunda från en abstrakt sensation omsatts i lefvande gärning, kunna äfven vi, kvinnor, säga att vi gjort oss förtjänta af vårt fosterland, då ha vi »inom egna gränser vunnit den söndersplittrade unionen åter».

Äro nu Sveriges kvinnor vuxna den samhällsbevarande mission, som innefattas i ofvanstående? Ja, lika litet som vi sätta i tvifvel ärligheten, allvaret och plikt-känslan hos de män, som äga att fatta beslut i de frågor af vital betydelse för hela vårt folk, som nu skola afgöras, lika litet betvifla vi troheten och offervilligheten hos våra kvinnor. Tvifvel innebär svaghet, tron ger styrka. Vi ha rätt att tänka stort om vårt folk. Och det är en fullt berättigad chauvinism att hysa en fast och orubblig förtröstan på makten hos de goda krafterna hos mänskligheten.

Det är i ljuset af denna tro, vi kunna betrakta de högtidliga ögonblicken vid Rosendals lilla sommarslott, då Sveriges kvinnor, sida vid sida med Sveriges män, i den vackra junikvällen bragte sin åldrige konung en spontanare och hjärtligare hyllning än som någonsin förr kommit honom till del, icke som uttryck för en snart förflyktigad feststämning, utan som en betydelsefull historisk handling, symbolisk för den enighet och samstyrka, som i tider af verklig nationell fara alltid besjälade Sveriges folk.

Stockholm den 15 Juni 1905.

Sophie Esselde-Adlersparre.

Tioårsdagen af hennes bortgång.

Året 1905, hvilket genom firande af 20-årsfesten varit så betydelsefullt för Fredrika-Bremer-Förbundet, är äfven genom en annan omständighet värdt att antecknas som ett märkesår i dess historia. Tio år ha nämligen nu förflutit sedan Förbundets stiftarinns, fru Sophie Adlersparre, bortgång.

Sedan fru Adlersparre blifvit förunnad att under ett decennium följa Förbundet, som hon bland alla sina många andra samhällsnyttiga verk räknade som sitt älsklingsbarn, fördes hon, som det heter i de ord som Dagny efter hennes död ägnade henne, »sakta och omärkligt in i den eviga hvilan midt under rosornas tid, samma årstid som sett henne födas, en början och ett slut symboliska för en lefnad, som, eldad af en alltid sommarvarm entusiasm, vetat att i så fullt mått locka fram blommor och rika skördar ur oansenliga frön och obrutna tegar.» — Den 27 juni, Esseldes dödsdag, bör stå inristad i alla svenska kvinnors hågkomst.

* * *

Några af dem, som stått fru Adlersparre nära, hafva med anledning af tioårsdagen uttänkt och äfven satt i verket en plan att på ett enkelt och värdigt sätt fira hennes minne. Det är genom präglandet af en medalj, som bär hennes bild. Denna medalj föreligger nu färdig och kommer den 27 juni, märkesdagen, att öfverlämnas åt de institutioner, med hvilka hennes namn oupplösligen är förknippadt.

Redan under fru Adlersparres lifstid hade en s. k. »porträttfond» bildats i akt och mening att på duken få hennes drag förevigade, men hennes sjuklighet under de sista åren hindrade fullföljandet af denna plan. Så kom döden och korsade den fullständigt, emedan man misströstade om att penseln utan den lefvande modellen skulle på ett tillfredsställande sätt kunna lösa uppgiften. Då uppstod tanken att med grafstickelns hjälp lättare vinna ett godt resultat, och den komité, som åtagit sig förvaltande af den lilla porträttfonden, nu tillökad med åtskilliga bidrag af för företaget varmt intresserade personer, beslöt att i stället för ett måladt porträtt låta utföra en minnespenning. Upp-

draget öfverlämnades åt den unga medaljören Erik Lindberg, hvilken på ett särdeles fint och förstående sätt nu utfört detsamma.

Medaljens framsida bär med god och karaktäristisk porträttlikhet den ädla banbryterskans bild; i kanten läsas hennes namn, födelse- och dödsår: *Karin Sophie Leijonhufvud-Adlersparre 1823—1895*. Frånsidan visar en uppgående sol, höjande sig öfver ett berglandskap, inramadt i en graciös slinga af rosor, hvilka uppbära ett upprulladt blad, hvarå läses: *Minnnet af Esseldes rika lifsgärning hugfästa tacksamt svenska kvinnor*. Å denna sidas öfre plan, och liksom aftecknande sig mot glansen af den uppgående solen, ses orden: *Klarsynt, varmhjärtad, själsstor*.

Den så väl i komposition som utförande synnerligen vackra minnespenningen är präglad dels i silfver, dels i brons. Exemplar i den dyrbarare metallen öfverlämnades själfva minnesdagen åt Fredrika-Bremer-Förbundet, Handarbetets vänner och Stockholms läsesalong, de tre större företag, till hvilkas stiftande fru Adlersparre tagit initiativet. Bronsmedaljer skola i höst tillställas de skandinaviska ländernas främsta kvinnoföreningar, högre lärarinneseminarier i Stockholm, en del privata seminarier och rikets kvinliga folkskoleseminarier, förutom samtliga högre läroverk för kvinlig ungdom, hvilka åtnjuta statsunderstöd.

Den gipsmedaljong, efter hvilken medaljen utförts, har som gåfva öfverlämnats till Fredrika-Bremer-Förbundet. Medaljerna skola, då de sändas till skolorna, åtföljas af en skrift, belysande fru Adlersparres lif och betydelse för de svenska kvinnorna. Denna skrift kommer att utarbetas och utgifvas af Förbundet, såsom dess tacksamhetsgård åt sin stiftarinnas minne.

Bland tyska kvinliga studenter.

Det är icke längesedan de första universiteten i Tyskland öppnades för kvinliga studenter, och ännu är det blott ett fåtal stater, som gjort sina högskolor tillgängliga för kvinnorna under samma villkor som för männen. Det låter nog storartadt, att det i Berlin finnes öfver 500 studentskor, men i själfva verket räknas de blott som »Hörerinnen». För humanisterna behöfver ju detta ej utgöra något hinder för doktorsgradens vinnande. Men natur-

vetenskapliga studier, som fordra praktiska öfningar, blifva möjliga blott i enstaka fall, då vederbörande professorer visa sig nog tillmötesgående att mottaga kvinliga praktikanter i sina institut. De sydtyska universiteterna ha varit fördomsfriare, och Baden gick i spetsen, då år 1900 därvarande universitet medgafvo immatrikulation af kvinliga studenter. Bayern följde exemplet 1903. Men därmed äro visst icke alla hinder undanröjda. För att få arbeta å ett institut, fordras nämligen vederbörande direktors tillåtelse, och den vägras fortfarande af flera professorer, som ännu hysa betänkligheter mot kvinnornas universitetsbildning öfverhufvud taget, eller åtminstone mot de gemensamma studierna.

Heidelbergs universitet, därifrån jag har personlig erfarenhet, är officiellt öppnadt äfven för kvinnor, men desto större var missräkningen att finna det kemiska institutet oåterkalleligen stängdt, endast på grund af direktorns vetorätt. Man sade mig visserligen, att en klagoskrift till Undervisningsministeriet skulle kunna medföra ett förständigande för direktorn att medgifva tillträde till laboratoriet, men under sådana förhållanden skulle ju arbetet där ingalunda blifvit angenämt. Direktorn var en berömd professor och fint bildad världsman, dessutom naturligtvis Geheimerat och reservofficer, (jag kanske bör tillägga ogift och kvinnohatare). Som skäl uppgaf han vid mitt besök, att om tillstånd en gång lämnades, skulle institutet öfersvämmas af ryskor, hvilka oftast saknade tillräckliga förkunskaper och dessutom af flera skäl voro illa tålda.

Flera af underprofessorerna, t. o. m. de äldre, hade mycket liberalare åsikter och voro icke obenägna att mottaga kvinliga lärjungar. Men de extra ordinarie professorernas ställning är ju i Tyskland en helt annan än hos oss, och de måste foga sig. En af dem hoppades dock på en ändring, om blott utrymmet blefve så stort, att de kvinliga studenterna kunde instängas i särskilda lokaler. Bilden föreföll mig så löjlig, att jag utbrast: »Aber, Herr Professor, die sind doch nicht gefährlich, sie beissen ja nicht!» »Oh, nein gnädiges Fräulein, sie beissen ja nicht, aber gefährlich sind sie doch!» var det ridderliga svaret.

Bland studenterna cirkulerade en anekdot om uppkomsten af portförbudet. En rysk kvinlig student sades kort före en föreläsning ha kommit i ordväxling med en något retsam kamrat och i häftigheten hade hon låtit undfalla sig ett: »Esel!» Den förolämpade kärstudenten kunde ju i detta fall ej genom en ut-

maning få upprättelse, utan gjorde anmälan till rektor. Ryskan fick också ett strängt straff, men då saken egentligen var något löjlig, ansåg institutets direktor, att sådana episoder kunde skada universitetets värdighet och beslöt att aldrig släppa in några kvinnliga laboranter. Senare utverkade jag tillåtelse att få arbeta under de korta ferierna hos den professor, hvars ledning jag önskade. Direktorn var t. o. m. nog förbindlig att själf föreslå en utväg. Jag erbjöds nämligen att arbeta som privatamanuens hos samma professor, med en månatlig lön af hela 50 mk från universitetets kassa. Men i så fall kunde jag ju ej arbeta för egen räkning. Ehuru direktorn förklarade, att hans tillmötesgående mot en utländska ej finge tydas som ett prejudikat, var det icke utan att de tyska kvinnliga studentskorna gladde sig öfver den första breschen i motståndet. Under terminen hänvisades jag däremot till ett privatlaboratorium, där naturligtvis resurserna voro mindre, men kostnaderna betydligt större. Som bekant äro ju studierna i Tyskland åtskilligt dyrare än hos oss. En kemist beräknade sålunda 500 mk per termin för platsafgift på laboratoriet, föreläsningar och uppsättning af reagens och apparater, hvilka hvarje laborant måste själf anskaffa.

* * *

Så småningom kom jag i beröring med en mängd kvinnliga studenter och fick en inblick i deras universitetslif. Hvad beträffar förhållandet till de manliga studiekamraterna, så bemötte dessa dem med den bildade tyskens förbindlighet, möjligen med en liten tillsats af själfbelåten öfverlägsenhet gentemot dessa små varelser, som voro djärfva nog att tro sig jämnställda med tyska kärstudenter, fast de icke kunde utmanas på en ärlig tvekamp hvarken på sabel eller ölsejdel. I pensionatet fick jag höra härresande skildringar af dessa oblyga studentskor, som voro okvinnliga nog att studera anatomi och »allt möjligt», — och det tillsammans med unga män — som vidare bodde ensamma i enkla studentrum, gingo på konserter utan förkläde och gjorde långa promenader med manliga kamrater.

Men däremot fann jag, att de unga professorsfruarna synbarligen vuxit ifrån förskräckelsen för studerande flickor och nu togo sig an dem med otvungen hjärtlighet, kanske i känsla af, att de icke blott gåfvo en liten omväxling åt de unga flickornas energiska arbetslif, utan också själfva fingo en fläkt af ungdom

och frisinne i de tämligen enformiga kaffekonseljerna. De kvinnliga studenterna å sin sida gladde sig åt de beräknade små bjudningarna, där de fingo tillfälle att i hvardagslivet se de stormän, som de förut känt till blott genom tunglärdade böcker eller högtidliga föreläsningar.

Då hela kvinnorörelsen i Tyskland är af så mycket yngre datum än hos oss, och dock under en häftig kamp brutit sig igenom ett långt mera kompakt motstånd än här, är det ju ej förvånande, att man där stundom påträffar den manhaftiga öfvergångstypen, som väl här för längesedan är försvunnen, om den ens någonsin existerat annat än i skämttidningarna, den s. k. »emanciperade studentskan». Jag fick en liflig föreställning om henne genom en ung nybakad doktor, som med sina välplacerade ärr säkert imponerade på alla stadens backfischer. »Tänk er, där komma de instormande på min middagsrestaurang, i säckrock, kort kjol, hög stärkekrage med svart kravatt, kortklippt hår och pince-nez, och värst af allt, en klufven filthatt utan hattnål — utan hattnål!» Det säger sig själft, att jag nästa dag uppträdde med tre långa hattnålar.

Största motviljan röna dock som sagdt ryskorna. En del af dem torde nog ha sökt sig till utländska universitet för att undgå de inhemska myndigheternas vaksambhet, och där tycktes förekomma åtskilliga oroliga element. De beskylldes ofta för bristande allvar i studierna och sades visa endast ett ytligt intresse för de mest olika ämnen. Men den allmänbildning de ernå använda de dock på ett ädelt och osjälfviskt sätt, ty många af dem sträfva för att sedan kunna omsätta sina kunskaper i en ofta otacksam verksamhet bland sina okunniga landsmän. Och man måste beundra entusiasmen och energien hos de många ryskor, som ofta under ohyggligt tryckande ekonomiska förhållanden fullfölja sina studier i ett långt mera osjälfviskt syfte än jag tilltror de flesta af oss. De lefde otroligt enkelt och billigt, många hade ingen annan middagsmat än den de kunde föra med sig till institutet, och nöjen voro ej att tänka på för dem. Jag fick en inblick i deras offervillighet, när de talade om kriget och dess verkningar och på den ständiga hungersnöden i stora distrikt i Ryssland. Några reste hufvudstupa hem för att dela folkets elände.

I Berlin samlas nog ryska studerande af blandad kvalitet, och demonstrationer mot dem ha ju förekommit äfven från studenternas sida. De kvinnliga studenterna i Heidelberg bemötte

ryskorna med okonstlad kamratlighet och sökte för att stärka solidaritetskänslan undanröja det värsta hindret för ryskornas deltagande i samkvämen genom att nedbringa kostnaderna till det minsta möjliga. Ett starkt föreningsband utgjorde deras »Verein der studierenden Frauen». Den stod naturligtvis utanför de gamla studentkorporationerna men arbetade energiskt för att åt sina medlemmar ernå full likställighet med öfriga »nicht inkorporierten» vid behandling af för hela studentkåren gemensamma intressen.

Vid ett sådant allmänt diskussionsmöte gällde det de s. k. vildarnes fordran på lika rösträtt med de själfmedvetna kårstudenterna, som icke ville släppa makten ur händerna. Diskussionen utmynnade i hvassa repliker mellan de mest fanatiska motståndarna, men något resultat i sak ernåddes ej, och de kvinnliga studenterna vågade sig ej in i korselden.

* * *

Så vidt jag kunde finna, existerade i Heidelberg ingen vetenskaplig studentförening eller något motsvarande våra diskussionsklubbar med litterära och sociala intressen, hvilket naturligtvis däremot är fallet i större universitetsstäder. Det var därför glädjande att finna, hur inom de kvinnliga studenternas förening ett vaket intresse för alla nutidsfrågor tog sig uttryck i lifliga diskussioner och föredrag. Då de manliga kamraterna inbjödos, blef meningsutbytet naturligtvis ännu hetsigare. Vid ett sådant möte behandlades frågan om allmänbildning. Inledarinnan varnade alla studenter för att specialisera sig endast på de ämnen, som fortast kunde leda till examen. Vid flera tyska universitet tyckas studierna i många ämnen vara inriktade på ett inbringande yrke som mål. Minst hälften af kemisterna i mitt institut eftersträfvade med sina 3 å 4 års studier doktorstiteln som merit för att gå in i industrien, och då gällde det att spara tid och koncentrera sig på ett fåtal ämnen. De akademiska lärarne försökte däremot att entusiasmera sina lärjungar för ett djupare vetenskapligt intresse, och det torde ej vara utan betydelse, att numera maturitetsexamen är obligatorisk vid allt flera universitet. Vid nämnda diskussion ville inledarinnan påstå, att just de kvinnliga studenterna i sina studier sökte förverkliga krafvet på allmänbildning, och detta icke genom ett ytligt intresse för en mångfald ämnen, utan genom ett allvarligt inträngande i allmänt-

mänskliga studieområden. Detta måste ju dock fordra längre tid än flertalet studenter offra på sina studier, i synnerhet som mängas tid tas i anspråk af mensurer, bierkommerser och andra för kårstudenter nästan obligatoriska ädla idrotter. Hon medgaf, att många af de studerande kvinnorna icke behöfde tänka på ett omedelbart ekonomiskt utbyte af sina studier, hvilket väl icke heller ännu står dem till buds. Men deras studier ställa sig nog betydligt billigare än för deras manliga kamrater. För verkligt fattiga ynglingar äro ju akademiska studier i Tyskland knappast möjliga, då där ej existerar det hos oss tolererade lånesystemet. Men de många tyska studenter, som stå utom kårlifvet, tycktes kunna nedbringa lefnadskostnaderna (utom de nämnda obligatoriska studieafgifterna) till ett minimum, och deras anspråk på komfort och nöjen voro ytterst små jämförda med förhållandena hos oss.

I Sverige känna väl de kvinliga studenterna sig numera knappast utestängda från några förmåner, hvarken inom arbetet eller förströelserna, och universitetslifvet blir tämligen likartadt för såväl manliga som kvinliga studenter. I Tyskland är det ju kårlifvet, som med dess traditionella plägseder ger sin prägel åt männens studieår, och att kvinnorna äro uteslutna därifrån, tror jag icke förorsakar någon afund hos dem. Det kan ju tyckas orättvist, att de lagenligt immatrikulerade kvinliga studenterna vid ett officiellt uppträdande af studentkåren icke kunna låta representera sig. Men nog skulle de verka ganska störande i en studentprocession, så som den tar sig ut vid en begrafning t. ex. Det är en stämningsfull anblick, detta tåg af delegerade för olika kårer i sina traditionella studentuniformer. Många olika slags sammetsjackor, knäbyxor, baretter med plym, höga kraghandskar och skramlande värjor påminde om historiska festtåg, och de ståtliga gestalterna med käcka, ärriga ansikten passade godt i stil.

Ännu mindre torde de kvinliga studenterna eftertrakta rätten till duellsporten. Om det berodde på bristande mod, kan jag icke afgöra, men de tycktes icke fullt uppskatta det heroiska och kultiverade i att offra en bit af näsan eller örat för att godtgöra ett förfluget ord. Det gjorde ett egendomligt intryck att se laboranterna vandra omkring i institutet med alldeles ombundna, karbolluktande hufvuden eller knappt läkta sår. Den förut nämnde unge doktorn och backfischhjälten kunde aldrig förstå, att jag kände mig så oberörd af hans fem tydliga ärr. »Aber man sieht

doch noch vier im Sommer, wenn ich kurz rasiert bin!» En opposition mot duellväsendet har ännu icke haft mycken framgång, men de optimistiska kvinliga studenterna hoppades på sitt inflytande äfven här. Om kärväsendets uppfostrande betydelse för de unga studenterna kunde jag ju ej få någon erfarenhet, men några landsmän, som på nära håll fått en inblick i studentlivet, voro uppfyllda af beundran öfver den militäriska disciplinen och den utsökta artigheten i umgänget studenterna emellan. Den ene af dem hade, tack vare ett respektabelt ärr efter en operation, utseendet för sig och avancerade till styrelsemedlem i en Verbindung, där han snart kände sig hemmastadd. Det är ju möjligt, att äfven en svensk student skulle tveka att i oförblommerade ordalag säga sin mening om en kamrat, om han visste att det kunde medföra en utmaning. Men å andra sidan synes oss väl duelltvånget som ett oresonligt strängt straff för en ungdomlig tanklöshet. Antimensuristerna, som ej anse sig ha rätt att riskera ett vanställande för en icke lifsviktig orsak, föraktas naturligtvis af många mensurentusiaster. En sådan stackars idealist berättade, att han kommit i dispyt med en amanuens och slutligen utbrutit: »Sie sind ja kindisch!» Den omedelbart följande utmaningen ville han af principskäl ej antaga, ehuru vederbörande professor bad honom göra det som en personlig tjänst mot honom. För dennes skull bad han dock offentligt om ursäkt och universitetets heder var räddad.

Att den hänsynsfulla höflighet, som äfven under arbetstiden visades mot de kvinliga kamraterna, berodde på något af kärlovets instruktioner är väl ej antagligt. Det tycktes vara just från de mest konservativa studentkorporationer, som de enstaka demonstrationerna mot kvinliga studenter utgått.

Om bierkommerserna, som äfven voro förbjuden frukt för dessa, utöfvade någon lockelse, vet jag ej. Den mera officiella delen kunde alltid åses från läktaren, och öl bjöds äfven där omkring, gratis t. o. m. En Kaiserkommers på kejsar Wilhelms födelsedag ägde rum i stadshusets väldiga sal, som var upptagen af långa bord, där studenterna sutto med sina ölsejdlar. Vid ett tvärbord syntes honoratiorens, däribland en ung prins, en riktig Karl Heinrich ur »Alt Heidelberg». På en estrad stodo 4 å 5 ståtliga riddare i stilfulla kostymer, med de långa värjorna utsträckta öfver ett tomt bord. Det var de olika korporationernas Vertreter, som i tur och ordning höllo ett välsvarfadt tal, åtföljdt

af ett nervskakande oväsen, då alla värjorna samtidigt slogos mot bordsskifvan. Strax därpå följde signal till en allmän »salamander». Af detta konststykke uppfattades från damernas läktare endast så mycket, att alla dessa tusen ölsejdlar tömdes på kommando i fyra raska tempo och samtidigt sattes ned med en duktig kläm. Så sjöngs unisont en dryckesvisa. Hvad vi förstå med studentsång tycktes icke förekomma. Klockan 11 fingo damerna gå och sedan skulle den lifligare delen af festen börja.

Men det kom en festtid, då de kvinliga studenterna togo skadan igen, nämligen fastlagen. Under de veckorna blef auditoriet på föreläsningarna allt fåtaligare och laboratorerna sågo allt tommare ut. Däremot var det lif och rörelse på ölstugorna, som öfverbjödo hvarandra i lockande reklamer för den nya brygden. Maskeradbaler aflösa hvarandra och ge en liten föreställning om sydländskt karnevalslif, ehuru den rätta stämningen endast lär förefinnas i de katolska städerna. Men intresset koncentrerar sig på »Fastnachtsdienstag», då hela staden deltar i karnevalslifvet på gatorna. Omkring det traditionella festtåget utvecklas ett muntert folklif, där studenterna i tokroliga masker med serpentin och konfetti leverera batalj utan ängslan för efterräkningar.

Damerna nöja sig med att vara åskådare, men ha försiktigt nog försett sig med konfetti eller en solfjäder som vapen mot allt för närgångna masker. Mot kvällen dominera studenterna allt mer, och infödingarne dra sig tillbaka till hemmets skydd. Men några kvinliga studenter togo mig med sig på en »Bierreise». Under eskort af några manliga kolleger drogo vi från den ena kneipen till den andra som intresserade åskådare till de lustigaste karnevalsuptåg. De tämligen enkla lokalerna voro till trängsel fyllda af barnsligt uppslupna ungdomar, och lifsglädjen föreföll mera äkta än vid en festkväll på våra guldkrogar.

De kvinliga studenterna arrangerade också en egen maskeradbäl, därvid kontrollen var mycket sträng, ty studenterna hade stor lust att smyga sig in under förklädnad. De enda manliga individer, som tolererades, voro pianisten och uppässaren, men de tycktes ej ha tråkigt. Stämningen var mycket hög och dansen intensiv, ty kavaljerer fattades ej. Några professorsfruar roade sig synbarligen bland ungdomarna. För inträdesafgiften, 1 mk, fick man också öl, men för ryskornas skull förekom ingen obligatorisk supé. Man rekvirerade själf efter råd och lägenhet ett par butterbrötchen eller en flaska sekt.

Men denna festtid gjorde föga afbrott i det intensiva arbetet. På bostad och vivre hade de kvinliga studenterna små anspråk, hvilket möjliggjorde uppehållet i den ovanligt dyra universitetsstaden. Frukosten bestod af kaffe med bröd, kvällsmaten af te med smörgås, och de flesta besörjde själfva dessa små hushållsbestyr. Endast middag intogo de oftast i en familj; ty de vanliga studentlokalerna, med »guter, bürgerlicher Mittagstisch» voro föga inbjudande.

Något nationalslif enligt vår mening finnes ju ej, utan hvarje kår har sin egen kneipe, där medlemmarne träffas nästan hvarje kväll. Något allmänt, för damer tillgängligt kamratlif existerade således ej, men inom de olika facken lärde kamraterna småningom känna hvarandra. När våren kom, Heidelbergs tidiga, underbara vår, slog man sig gärna lös för en fotvandring till någon af de otaliga utflyktsplatserna i omgifningarna. Och närhålst man kände sig trött, fanns alltid i närheten ett litet värdshus, där man med färska Apfelmachen fick trösta sig öfver det usla kaffesurrogatet.

Intresset för Norden är ju redan stort bland alla bildade, om de också naturligt nog endast räkna med ett Skandinavien och af svensk litteratur oftast känna till blott Selma Lagerlöf och — Sigurd. Som svenska är man emellertid säker om att vara välkommen i de tyska kvinliga studenternas krets, och de hoppades allt oftare få ta emot nordiska kamrater, med hvilka de gärna ville känna sig solidariska. Norden tycks ej längre för dem vara den trakt, »wo die Welt aufgehört und der Ibsen anfängt»:

Naima Sahlbom.

Tant Thilda.

»Söta, snälla tant, vill inte tant klippa en hel rad barn åt mig, så'na som kan dansa rundt, tant vet, och så ville jag så gärna ha en ensam, som är riktigt fin; och så om tant ville rita ansikten på dem allesamman».

»Och så tant, söta lilla tant, klipp en släde åt mig, för mina barn ha inget att åka på».

»Och en pappersherre åt mig, för jag har ingen alls».

»Nå, nå, flickor små, vi ska nog försöka, jag ska klippa så mycket jag kan.»

Och så kom där en hel rad lustiga dockor, ibland tio i en rad, men då måste papperet vara mycket tunnt. I de storas ögon voro de nog rätt lika hvarandra, men det var bara för att de stora voro så dumma; vi barn sågo mycket väl, att de inte alls liknade hvarandra, de hade ju klänningar, strumpor och skor allesamman, men det hade ju människorna också, och ändå sade man inte, att de voro alla likadana. Hemma hade vi af pappa tigt gamla spelkort, som tant Thilda kunde klippa de präktigaste slädar af. Pappersherrarna voro vi minst nöjda med, men de voro ju ändå de bästa man kunde få. Det var alltid så svårt att få herrar, och tant Thilda ville heller inte gärna klippa sådana, men åtminstone en var man ju tvungen att ha för att få en familj, tyckte vi. Man kunde ju förstås leka, att pappan var borta och reste, men det blef ändå tråkigt i längden.

Men tant Thilda kunde ändå flera konststycken. Hon samlade upp alla garnrester, som hon kunde komma öfver, och virkade däraf de mest förtjusande mössor till de riktiga dockorna; i alla regnbågens färger lyste de, men desto finare voro de ju. Hittade hon så ibland en bit stramalj, som blifvit öfver någon gång, så kunde man vara viss på att den snart förvandlades till den allra vackraste matta för dockskåpet.

Ja, den tant Thilda, hon var sannerligen en skatt, vi barn kunda rakt inte förstå, hur vi skulle burit oss åt, om hon inte varit, men — åh, så rädda vi blifvit första gången vi sågo henne! Tant Thilda hade nämligen en sådan underlig läpp, alldeles som om ett stort, rödt plummon växt fast på sidan om den riktiga läppen. Det såg ut som om det suttit så löst, och vi voro så rädda, att hon skulle vilja kyssa oss. Vi tyckte, att det skulle ha känts förfärligt. Men tant Thilda kysste oss inte, och innan första timman var gången hade hon fullständigt intagit våra hjärtan med sina milda ögon och sin förunderliga sax.

* * *

Den kära, gamla tant Thilda! Det var ej alla dagar hon behöft gå som ett nådehjon, visserligen ett gärna sedt och väl behandladt nådehjon, men ändå ett sådant, i en stackars fattig komministergård ute på landet. Det hade funnits en tid, då hon var den mest krusade frun i en landsortsstad. Hennes hus om-

talades med beundran och afund af alla den lilla stadens öfriga fruar, och själfva den stolta borgmästarinnan måste erkänna att en täflan med fru Lundbom var omöjlig. Inte brydde sig tant Thilda så mycket om de granna möblerna och de präktiga kalasen inte, men hennes man ville nu en gång så ha det, och en sådan tanke som att säga sin man emot hade aldrig uppstått i tant Thildas hjärna. Själf var hon blott glad åt sina pengar, när hon med dem kunde hjälpa andra. Bland de många som hon sålunda fått hjälpa, var också den fattiga komministerfamiljen, där hennes hjärtas barn, de två fostersönerna, en tid varit inackorderade.

Så hon hade längtat efter barn, gamla tant Thilda! Hennes man hade föräldrarna valt åt henne, och hon hade då som alltid med tack tagit emot allt, hvad de gäfvö, men älskat honom hade hon aldrig, alltid varit en smula rädd för honom som för föräldrarna. När hon först började längta efter barn blef hon nästan rädd för sig själf: så där gå och längta, hon som hade det så bra, som var afundad af så många — hon kunde alls inte förstå sig själf. Men genom långa, ensamma dagar och tysta nätter växte sig hennes längtan stark, ja, till slut så stark att den kunde besegra hennes blyghet och hennes räddsla för att tala om egna önsknigar. Tant Thilda kunde aldrig själf förstå hur det gått till, men när tio långa år försvunnit under ständigt växande längtan efter något att lefva för och då så det budet nådde henne, att hennes mans två små brorssöner stodo föräldralösa, då fick hon mod att uttala den önskan, som så länge bränt hennes läppar. »Nå ja», sade hennes man, han hade ju själf tänkt på hur det skulle ordnas för dem, »ville hon taga på sig allt besväret, så var det ju en lätt lösning af frågan och», tillade han, »våra arfvingar bli de väl antagligen i alla fall.»

Åh, hvad det jublade och sjöng inom tant Thilda! Men lika stilla gick hon där, halft rädd midt i sin stora lycka, att det skulle vara synd. Hon tyckte ibland att det var som skulle hon jublat öfver att svågern och svägerskan voro döda. Den dag då tant Thilda hämtade sina skyddslingar var den lyckligaste dagen i hennes lif.

Så brådtom hon hade haft dagarna förut! Det stora rummet bredvid sängkammaren skulle ju göras i ordning åt de små, tant Thilda hade nog helst velat hafva dem inne i sängkammaren — det var ju så synd om de små stackrarna att ligga ensamma, den äldsta var bara fyra- och den minsta två år —

men det hade hennes man sagt nej till, så den saken kunde ju ej hjälpas. Tant Thilda tröstade sig med, att hon hörde så bra, och hon hade låtit smeden se till att dörren kunde stängas tyst utan att knarra, och då skulle hon nog kunna smyga sig dit in om natten, utan att mannen märkte det. De två små sängarna voro beställda hos snickaren, och han hade lofvat så säkert att de skulle bli färdiga i tid. Inte narrade han väl heller gärna en sådan kund som fabrikör Lundbom, men det var ju så kort, bara en vecka, skulle de väl komma? Sytt lakan och stickat täcken, det hade hon själf gjort. Det var annars sed där i staden, att när sådant skulle göras så inbjödos alla stadens fruar till ett sygånge, där det syddes, dracks kaffe och pratades, först och sist pratades. Tant Thilda hade dock ej kunnat förmå sig till att göra så nu. Hon var nog förfärligt rädd att någon af de andra skulle få se det, för då hade de säkert blifvit stötta, det fanns minsann ej många så giltiga anledningar till kafferep där i staden. Men hon kunde inte nännas att någon annan än hon själf skulle få sy på de täckena, hon tyckte att hon sydde in så många välsignelser i dem, och så var det så förunderligt ljufligt att drömma om sina egna barn. De andra kunde ju ha suttit där med stygga tankar. Nej, nej, allt styggt och mörkt och svårt skulle hon hålla borta från sina gossar så mycket och så länge hon kunde, och modershänder måste förmå mycket, tänkte hon.

Så kom då svägerskans begrafningsdag. Tant Thilda klädde sig i svart med krusflor på, hon var ju tvungen till det, men — åh så falsk hon kände sig! Hon hade ju aldrig varit så glad förr, hon var också rädd att gossarna skulle bli rädda för henne, då hon var så svartklädd, men hon måste ju. Människorna, trodde hon, skulle ändå se, hur rosenfärgade hennes tankar voro en sådan sorgens dag. De kunde ju omöjligt förstå det, de anade ju ej hur hon grätit af längtan efter att känna mjuka barnarmar och höra trippande barnafötter, efter att ha någon att slösa all sin rikedom af kärlek på.

Alla de svartklädda begrafningsgästerna gräto, det var ju en begrafning, ingen visste, när ens egen tur kunde komma, tant Thilda grät också, hon visste knappt hvarför, men hon kunde ej låta bli, fast hon kände sig ännu mera falsk.

»Ja, ja, min kära Thilda», sade den myndiga borgmästarinnan, »jag har hört, att du tänker ta barnen till dig. Åh ja,

nog känner jag ditt goda hjärta alltid, men har du tänkt på, hvad det vill säga att fostra andras barn? När vår Herre ger en egna, så måste man ju ha dem, men att ta dem, när man ej är tvungen — hur ofta blir man ej lönad med otack! Du kunde ju betala för dem hos en fattig änka; jag känner en, som vore mycket lämplig, så gjorde du en god gärning där också».

Tant Thilda visste ej alls hvad hon skulle svara, men så fick hon en ljus idé: »Gustaf ville så ha det». »Nå, det var en annan sak, tyckte borgmästarinnan, det var då också männen så likt, att aldrig tänka på hustrun».

Visst var den dagen förskräckligt lång, men slutligen blef det skymning och då skulle de resa hem, tant Thilda och barnen, fabrikören skulle stanna efter för att få någon reda i stärbhusets invecklade affärer. Det var gnistrande kallt och stjärnklart, men tant Thildas armar släppte inte det tag de hade om två små barnakroppar, hennes händer buro alltid sedan märken efter den dagen, de voro förfrusna, sade man. Det var icke utan, att gossarna varit en smula rädda för henne i början, isynnerhet den minsta, det var väl läppens skull, tänker jag, men innan de somnade första kvällen så var den känslan borta. »Gud som hafver barnen kär» — aldrig tyckte sig tant Thilda någonsin ha bedit så innerligt som denna första afton, då hon satt mellan de små sängarna och hörde två stapplande barnaröster försöka att följa hennes egen.

* * *

Det var en härlig tid, som nu följde, en enda lång strålande solskensdag tycktes henne sedan de följande sex, sju åren. Några sorger förde de väl också med sig. Den svåraste var att båda gossarna hade så lätt för att ljuga, voro så förfärligt opålitliga. Det var nog ännu ingen annan än tant Thilda, som märkte det, och det gjorde så svidande ondt i henne, men hon tröstade sig med, att det nog skulle gå öfver, då de fingo mera förstånd, de voro ju så små än och hade en så liflig fantasi.

När de började bli större behöfde de mycket pengar, mycket mer än fosterfadern ville ge dem. Tant Thilda skaffade dem alltid, ibland t. o. m. på ett sätt, som gjorde det ännu svårare för henne att gifva gossarna de förmaningar, som hon väl visste att de borde ha, men som de så sällan fingo — de voro ju

också så oemotståndligt rara, när de ville, och tant Thilda hoppades så lätt på nytt.

Så gingo ett par tiotal år eller mera, den gamla fabrikören dog; ännu ett par år och så befanns det att den rika fru Lundbom var så fattig, att hon ej hade bröd för dagen en gång. Hur det hade gått så långt, har jag aldrig fått veta, men människorna sade, att det var fostersönernas skull. »Nu fick fru Lundbom se hur det går, när man ej vill höra på goda råd; hela staden hade ju vetat hur de lefde, de unga herrarna, det var så det var både synd och skam åt det, men aldrig hade hon velat tro det, då man i den oegennyttigaste vänskap sagt hvad man visste.»

Den yngsta af fostersönerna hade dött ett halft år efter fosterfadern. Det hade ej varit så svårt för tant Thilda, som man skulle trott — nu behöfde han ju ej lida mera af människornas ondska och oförstående, och hon kunde ju gå ut till honom och pyssla om hans graf därute på kyrkogården under de stora ekarna.

»Hur ska' nu fru Lundbom ta' det? Det ska inte vara så godt, när en varit van alltid att sitta främst. Inte för att en kan säga, att hon varit högfärdig inte, men ändå — ja — nu kunde hon få se, att det inte var bara kärringskvaller, då man varnade henne för fostersönerna.»

Människorna kunde ha sparat sig sin oro för tant Thilda. Visst nådde de tunga tankarna fram till henne, men hon afspisade dem alla med ett: »vår Herre hjälper väl». Den andra fostersonen följde snart den första efter; det kändes så tomt att stå ensam, men *de* behöfde ej plågas mera, och sig själf hade aldrig tant Thilda tänkt på.

Det var nu, när alla utvägar tycktes stängda för henne, som hon blef bjuden att komma ut till den lilla komministergården, där vi barn lärde oss känna och älska henne. Där stannade hon så några år tills plats kunde beredas för henne på Borgerskapets änkhush, det blef för tant Thilda den sista hviloplatsen på den långa vägen till grafven. Hon bor där nu tillsammans med en annan liten gumma, som inte ser och som hör mycket dåligt, och som tant Thilda själf erkänner är en smula gnatig, men »kära du, jag har det ju så rart och så bra, som jag någonsin kan önska mig det». Dessa äro de sista ord, som jag hört tant Thilda säga.

En internationell sammanslutning af det intellektuella arbetets kvinnor.

Die Frauen-Rundschau, namnet på en af »Berliner Tageblatts» bilagor, ägnad åt olika företeelser inom den moderna kvinnorelsen, berättar i ett af sina senaste nummer om ett nytt, och, som det vill synas, mycket praktiskt företag, hvars första upphof är en engelsk skriftställarinna, miss Constance Smedley.

På initiativ af denna unga dam bildades i juni månad förlidet år en internationell klubb för kvinnor, ägnande sig åt intellektuellt arbete. Företaget startades i London, där miss Smedley har sin bostad, men har därifrån spridit sig till Paris och Berlin. Ändamålet med dessa klubbar är dels att åt kvinnor af ofvannämnda kategori bereda fördelen af ett angenämt hem, och detta till ett jämförelsevis lågt pris, dels att utgöra ett slags byrå, som underlättar afyttringen af litterärt och konstnärligt producerande damers alster genom anordnande af konstutställningar, förmedling af öfversättnings- och förläggarefrågor, vägledning vid vetenskapliga studier m. m. dylikt. I den engelska klubben intogs ordförandestolen af hertigen af Argylls dotter, och bland utskottets medlemmar märktes sådana namn som lady Aberdeen och mrs Humphrey Ward. Tilloppet af klubbmedlemmar var så stort, att man snart såg sig tvungen att höja årsafgiften, och klubbens sociala ställning blef — troligen delvis till följd af de klingande namn, som lånat den sitt stöd — från början den allra bästa. Den räknar nu ett medlemsantal af 2,000 personer.

I Paris inrymdes den nybildade klubben i ett gammalt hertigtligt »hôtel» vid Faubourg St Germain. Den åldriga parken omgifves af höga murar, hvilket gör att världsstadens buller knappast tränger in i denna distinguerade tillflyktsort för intelligensens kvinliga aristokrati. Madame Taine, den berömde skriftställarens änka, residerar här som ordförande. Hotellet rymmer 50 sofrum, samlings-salar o. d.

I Tyskland hade man att fästa afseende vid åtskilliga nationella förhållanden och fann för godt att från början ställa företaget på en bredare basis. Men liksom i de andra klubbarna är det icke enbart andlig begåfning, som bereder tillträde, en hög social ställning och ett gammalt namn äro ock introduktionskort, som äro att räkna med. Den tyska tidningen nämner en del förnäma medlemmar, som äro oss tämligen främmande, mer intresse har det att höra det drottning Elisabeth af Rumänien med intelligensens och bördens dubbla rätt intager platsen som beskyddarinna för »främlingsutskottet», som räknar flera berömda

namn, bl. a. vår landsmaninnas Ellen Keys. Bland öfriga medlemmar märkas Bertha v. Suttner, Clara Viebig, Agnes Sorma, Richarda Huch, Teresa Careno m. fl.

Inträde i klubben står öppet för damer af alla nationaliteter, såvida de uppnått 18 år och uppfylla följande villkor:

1) Till *ordinarie* medlemmar antagas kvinnor, som a) publicerat eller offentligt utställt något själfständigt arbete inom litteratur, journalistik, vetenskap, bildande konst, konstindustri eller musik; b) som aflagt akademisk grad eller äro lärarinnor vid statens skolor eller musikinstitut.

2) *Icke ordinarie medlemmar*: kvinnor, som a) äro utöfvande konstnärinnor af betydelse, b) till följd af lefvande intresse för och deltagande i andliga, konstnärliga och allmännyttiga intressen äro eftersträfvansvärda såsom medlemmar, c) döttrar eller hustrur till personer, hvilka utmärkt sig inom litteratur, konst, vetenskap eller i det offentliga lifvet.

Klubben räknar också *hospiterande* medlemmar, hvilka utgöras af studentskor. Dessa inväljas på ett år i sänder, men kunna efter denna tid omväljas.

Man har nyss för klubbens räkning förhyrt en präktig lokal vid Potzdamerstrasse. Här finnas en stor samlingssal, som lämpar sig för konserter, föredrag m. m., en vinterträdgård, omkring 40 soffrum, hvilka betinga ett pris från två till sex mark och som kunna förhyras för längre eller kortare tid, dessutom läsrum, biljardsal och en förträfflig restaurant, som för billigt pris erbjuder klubbens medlemmar jämte tillfälliga gäster, goda och billiga måltider.

Med klubben är förbunden en juridisk byrå, som mot låg afgift förmedlar upplysningar i lagfrågor från sakkunnigt håll, och till de framtidsplaner, som snart torde komma att förverkligas, hör upprättandet af ett särskildt förlag för medlemmarnas litterära alster.

Det är antagligt, att den lifskraftiga unga föreningen kommer att på många sätt växa och utvidgas och därigenom i allt högre grad tjäna det syfte, den uppställt för sig: att utgöra ett internationellt band mellan den kvinliga intelligensens målsmän och en kraftig häfstång för befordrandet af deras såväl ekonomiska som konstnärliga intressen.

Litteratur för sommaren.

Eget hem. De ogifta kvinnornas egnahemsfråga af *Frances Wachtmeister*.

Då man vill skrifva om denna bok framställa sig ej först dess litterära förtjänster, ehuru äfven de äro betydande, ej heller träder i främsta planet *huru* förf. tänkt sig lösandet af den ogifta kvinnans egnahemsfråga, utan i förgrunden står författarinnans kärlek till sitt ämne, och den idé, som hon vill lägga fram.

Med en medkänsla, som lyser igenom och mellan hvarje rad i boken, afhandlas den ogifta kvinnans förhållanden. På ett ställe skrifer författarinnan om huru de vidgade arbetsområdena brutit udden af resonnemangsäktenskapets frestelse — men huru alltid en hotande bild står i bakgrunden af alla framtidsdrömmar: den gamla ogifta kvinnan, främlingen på jorden, hon som alltid skall tacka, alltid bero af andra, aldrig stolt kan höja sitt hufvud under eget tak. Och på ett annat ställe läses: »Allt mer högljudt höres knotet från männens led att kvinnorna undantränga dem, knuffa sig in öfverallt — det är nästan som om de ogifta kvinnorna icke egentligen ha rätt att existera, långt mindre då föra en själfständig tillvaro».

Och så hänvisas till det egna hemmet som den kraftkälla, ur hvilken de förut rotlösa, håglösa, modlösa kunna återhämta förtroende till lifvet och tilltro till sig själfva. »Ett eget hem på landet, en röd stuga vid en blå sjö, andrum för personligheten; hemtrefnaden i stugan och friden i naturen, lockar detta icke och drager dammhöljdt, efter befrielse längtande sinnie? Den egna täppan, den egna potatisåkern, de till arbete inbjudande trädgårdslanden, fresta icke de ömma, varsamma händer till sådd och plantering?»

Om de göra? Det var en fråga! Det synes mig som om dagens lösen för Sveriges folk just vore denna: ett eget hem på landet! Och till Sveriges folk höra vi ogifta kvinnor, fastän man ofta är benägen glömma bort det. Det går för närvarande en längtan bland oss kvinnor efter det egna hemmet. Och det är så naturligt. Att »få ett eget hem» betydde efter gammalt språkbruk att en ung flicka blef gift. Nu liksom i gamla tider äro många kvinnor ogifta, men skilnaden är att vår tids ensamma kvinnor hafva pretention på det egna hemmet, åtminstone som framtidsperspektiv. Man skjuter ej längre framtiden från sig, utan man börjar ordna för den kommande dagen. Man vill slippa ifrån inackordering och hushållsskolor och ser fram mot den tid, då, såsom förf. så lefvande beskriver det, arbetsbordet i det egna hemmet ställes på den förnämsta platsen med den finaste utsikten, och då »det är fest att arbeta under eget tak!»

Belysande exempel framläggas hur hushållsfröken, bankfröken, den pensionerade lärarinnan, den äldre på landet uppfödda familjeflickan, målarinnan, hemarbeterskan, sjuksköterskan m. fl. skola kunna på billigaste sätt ordna för det egna hemmet. Invändningar framkastas och bemötas, de ekonomiska synpunkterna framläggas och de olika fördelarna af bostäder i villasambällen eller ute på landsbygden behandlas. Och ej nog därmed, jordbruksfrågan och trädgårdsfrågan upptagas äfven, likaså själfva byggnadsfrågan. Det märkes väl att förf. skärskådat sitt ämne ur alla synpunkter och om man ock såsom enda anmärkning måste säga att utgifterna i bland äro något för lågt beräknade, så är denna anmärkning föga vägande. Vi äro förf. stor tack skyldiga för den kärlek hvarmed boken är skrifven och särskildt för att ämnet skärskådats från så många synpunkter. Därigenom blir boken till väckelse och uppmuntran för kvinnor af olika samhällsklasser, med olika förmögenhetsförhållanden och anspråk.

*

Om koloniträdgårdar af *Anna Lindhagen*.

Stadsbons täppa. En hjälpreda för trädgårdskolonisering af *Sigrid Hård af Segerstad*.

Dessa båda böcker afse att komplettera hvarandra och rekommenderas till alla dem, som intressera sig för den mycket viktiga frågan om trädgårdskolonier. Fröken Lindhagen, som nedlagt mycket arbete och intresse för koloniträdgårdarnas ordnande i Stockholmstrakten, lämnar en liffig skildring af hvad som på detta område åstadkommits annorstädes, visar huru ringa medel som behövas för att starta företag af denna art och huru välsignelsebringande dessa trädgårdar, hvilka redan finnas vid flera af Sveriges städer, visat sig vara.

Fröken Hård af Segerstad lämnar i sin lilla »hjelpreda» i lättfattliga ordalag en kortfattad, och efter hvad det synes, särdeles praktiskt uppsatt undervisning i trädgårdsskötsel. Man får anvisning å bästa arter af grönsaker, bärbuskar m. m., får lära hvilka växter tarfva stark gödning och hvilka mindre, huru man skall reda sig mot trädgårdens fiender, skadeinsekterna, m. m. Begge böckerna kunna säkerligen vara till stort gagn såväl för dem, som vilja ägna sitt intresse åt startandet af trädgårdskolonier som ock för de lyckliga ägarne af de små trädgårdarna. Naturligtvis är boken äfven lämplig som vägledning för skötandet af mindre trädgårdar i allmänhet.

G. A.

* ————— *

Föreningsmeddelanden.

Den 27 Juni, tioårsdagen af fru Adlersparres död, har Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse låtit nedlägga en krans på hennes graf å Galérvarfvets kyrkogård.

*

Val af funktionärer inom Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse samt af medlemmar i dess komitéer ägde rum å Förbundets styrelsesammanträde den 13 juni, under prof. P. G. Roséns ordförandeskap. Till styrelsens ordförande återvaldes fru *Agda Montelius*, till vice ordf. professor *P. G. Rosén*, till kassaförvaltare fröken *Caroline Wahrolin* och till sekreterare fröken *Sigrid Ulrich*.

Till ordinarie medlemmar af *förvaltningsutskottet* omvaldes fru Montelius, fröknarna Dahlgren och Engström samt fru Höjer, och till suppleanter fröknarna Björklund, Silow och Ulrich. Äfven inom öfriga komitéer ägde ingen förändring rum.

*

En sykurs på Hagalund för flickor i konfirmationsåldern har satts i gång af Förbundet. Kursen, som omfattat klädsömnad, har pågått under vårmånaderna och ledts af fröknarna Anna Dahlgren och Ellen Ulrich.

* ————— *

Från skilda håll.

Kvinnor i de kommunala nämnderna. Utan diskussion ha *Stockholms stadsfullmäktige* beslutat att i yttrande till öfverståhållareämbetet tillstyrka de af riksdagen beslutade ändringar i hufvudstadens kommunalförordning m. m., hvarigenom kvinnor blifva valbara till folkskoleöfverstyrelsen och styrelsen för Stockholms stads arbetsförmedling.

*

Stadsfullmäktige i Hudiksvall ha invalt tvenne kvinliga ledamöter i fattigvårdsstyrelsen. Detta uppdrag, det första i sitt slag i denna stad, fingo fröknarna Alma von Rehausen och Karin Sjölund, den sistnämnda barnmorska, och skulle valet gälla för samma tid som för de öfriga styrelseledamöterna, d. v. s. till slutet af år 1908.

*

I Nora fattigvårdsstyrelse ha likaledes en kvinna, fru Karna Andersson, blifvit invald.

* ————— *

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur april—juni 1905.

Svensk:

Barnens vän.
Folkskolans barntidning.
Hemtrefnad.
Hemåt.
Hvita Bandet.
Hälsövänner.
Idun.
Kyrklig tidskrift.
Nordisk tidskrift.
Nya kyrkans tidning.
Ord och bild.
Pedagogisk tidskrift.
Polstjärnan.
Saga.
Sedlighetsvänner.
Social tidskrift.
Statistisk tidskrift.
Svensk bokhandelstidning.
Svensk damtidning.
Svensk läraretidning.
Tidning för lärarinnor.
Tidning för Sveriges läroverk.
Tidskrift för hemmet.
Verdandi.

Finländsk:

Finsk tidskrift.
Husmodern.
Mot hemmet.
Nutid.

Norsk:

For Hus og Hjem.

For Kirke og Kultur.
Husmoderen.
Moral.
Nylænde.
Urd.
Værn.

Dansk:

Bog og Naal.
Det ny Aarhundrede.
Kvinden og Samfundet.
Kvindernes Blad.
Kvennabladd. (Isländsk).

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines.
Die Frauenbewegung.
Monatsbericht des Vereins christlicher
Lehrerinnen.
Neue Bahnen.
Neues Frauenleben.

Engelsk:

The English Woman's Review.
The British Journal of Nursing.
The Woman's Journal.
Women's employment.

Fransk:

Bulletin de la société des Crèches.
Correspondance bi-mensuelle.
La Femme.
La Vie heureuse.
Revue du Travail.

Anmälan.

Dagny utkommer 1905 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet . . . kr. 3.50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5.00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre pr enkelhäfte.

Vademecum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Paris 1902 det enda som erhöll högsta utmärkelse, Guldmedalj, och detta i sin egenkap af »antiseptiskt munvatten» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,

H. M:t Konungens hofleverantör

Stockholm.

Anonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstelef. 68 98.

A. T. 82 11.